

In Australië

*Twee jaar in het
land daaronder*

Van Jeroen Vogel verscheen ook

In Australië
In Nederland
In Vietnam
Baffling Banff
American Safari
In Britain

© 2017 Jeroen Vogel

ISBN 9789402184235

Eindredactie: Sharai Hoekema

Omslagvormgeving: Yvonne Smits (Grafisch Bureau Joona, Leeuwarden)

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de schrijver.

Deel één

NAAR HET NOORDEN

1

Australië lonkte. En ik had haast: op m'n negenentwintigste was ik nog net niet te oud voor een werkvakantievizum, waarmee ik een jaar lang in het hele land mocht reizen en werken. Een jaar lijkt misschien lang, maar ik had sterk het vermoeden dat een bezoeker die erop uit is om het echte Australië te ontdekken en meer wilt zien dan slechts de geijkte paden – de kangoeroes, Aboriginals, krokodillen, Uluru, het Sydney Opera House –, op z'n minst een jaar nodig had. Het is het soort plek waarvan je fantasie op hol slaat, want je denkt dat je er al heel veel over weet en tegelijkertijd realiseer je je dat je helemaal niks weet. Nu ik bijna te oud was, werd het hoog tijd om op het vliegtuig te stappen en Australië van binnenuit te bekijken.

Zo kwam ik er vrijwel direct na de landing op Melbourne Airport achter dat de befaamde *laidback mentality* in ieder geval niet gold voor de autoriteiten. Op een waarschuwingsbordje voor de douane stond: 'Het importeren van fruit en groenten kan u komen te staan op een boete van A\$60.000 en maximaal twee jaar gevangenisstraf.' Overal stonden afvalbakken voor uitheemse natuurproducten, snuffelden honden aan bagage en hingen er zulke waarschuwingsbordjes. Zestigduizend dollar! Deze zware straffen toonden aan dat het de Australiërs menens was als het ging om de bescherming van hun inheemse flora en fauna – men kan het zich niet permitteren om daar *laidback* (laks, relaxed, te los) over te doen. En daar hadden ze een goede reden voor: op een continent dat zich veertig miljoen jaar lang ongestoord heeft kunnen ontwikkelen, was de natuurlijke balans prima in orde geweest tot 1788, toen dieren, mensen, planten, kruiden en onkruid begonnen te arriveren vanuit andere continenten en de inheemse natuur massaal verstoorden. Zestig- tot veertigduizend jaar dáárvoor waren natuurlijk wel de Aboriginals gearriveerd, maar het is zeer waarschijnlijk dat deze mensen, die geen (intensieve) landbouw beoefenden, zich

simpelweg aanpasten en in perfecte harmonie met de natuur leefden. De tweede groep die arriveerde, de Britten in 1788, was echter enkele duizenden jaren eerder uit de natuurlijke voedselketen gestapt en ontwikkelde manieren om de Australische natuur aan te passen aan hun wensen.

Eén van die Britten maakte een catastrofale vergissing. Thomas Austin miste de weekendjes waarin hij erop uit trok om op konijnen te jagen zo erg, dat hij, zo stel ik me voor, met tranen in zijn ogen een brief schreef aan zijn neefje William; de geluksvogel die nog steeds tussen de Engelse konijnen woonde. ‘Stuur alsjeblieft konijnen naar me op, William! Alsjeblieft, ik smeeek je, stuur me iets om op te schieten! Die rotkangoeroes zijn helemaal niet leuk!’ En jawel hoor, de jonge William leegde zijn spaarvarkentje en kocht vierentwintig konijnen, die hij met het eerstvolgende vrachtschip naar zijn oom stuurde.

Op zich was dit helemaal niet vreemd. Australië barstte in die tijd van de zogenaamde acclimatisatiegenootschappen: clubs die dieren en planten vanuit de hele wereld toevoegden aan de inheemse flora en fauna omwille van verrijking en sentiment. Maar dit keer ging het gruwelijk mis. Thomas, die lid was van zo’n genootschap, ontving al snel een paar dozen met het opschrift ‘In leven te houden,’ droogde zijn tranen, laadde zijn jachtgeweer, liet de konijnen vrij op zijn land in Victoria, legde aan en schreeuwde waarschijnlijk iets in de trant van: “Net zoals vroeger!”

Maar de konijnen renden voor hun leven en overleefden, en huppelden, en vermenigvuldigden. Het is niet bekend of Thomas Austin zo’n slechte jager was, maar de natuurlijke omstandigheden bleken in ieder geval perfect te zijn voor de diertjes en al heel snel waren er miljoenen konijnen. De rampzalige gevolgen van het vrijlaten van deze eerste 24 konijnen (die waarschijnlijk een paar sentimentele momenten hebben gedeeld met de afstammelingen van de konijnen die tijdens de achttiende-eeuwse zeereizen het geluk hadden om toch niet te worden geslacht voor de productie van vers vlees) werden al pijlsnel duidelijk: ze vraten alles, dronken water dat voor vee bedoeld was en erodeerden de aarde. De Australiërs deden wat

ze maar konden om de schade te beperken: ze probeerden giftig aas, jagers, bacteriën, virussen, en zelfs een hek (de beroemde *Rabbit Proof Fence*) van 1.833 kilometer lang. Alles hielp een beetje, maar niks hielp genoeg. Tijdens de eerste acht maanden van 1887 doodde men tien miljoen konijnen, maar het effect op de hele populatie was niet om over naar huis te schrijven.

En waarom zou je die vergissing niet een tweede keer maken?

Op Hawaï had men op succesvolle wijze padden uit Zuid-Amerika geïntroduceerd om insecten te eten, die zich op hun beurt weer tegoed deden aan gewassen. In Australië had men last van een kever die de bladeren van suikerriet wegvrat, terwijl de larven zich volvrat met de wortels van het suikerriet – hiermee een groot probleem creërend voor de boeren. Toen de Australiërs van de Hawaïaanse oplossing hoorden, vergaten ze voor het gemak hun geschiedenis met de konijnen en namen 102 van die smerige, slijmerige kikkers mee uit Hawaï om vrij te laten in Queensland. Het was niet erg snugger van ze, want de kevers leefden bovenin de rietstengels – en padden klimmen niet. Maar het was al te laat om het nog ongedaan te maken. Men had een dier losgelaten dat zich per jaar per vrouwtje met bijna 70.000 vermenigvuldigde en met zijn gif inheemse dieren kon doden.

De rietpadden hebben zich sinds 1935 verspreid over het hele noorden van Australië; en er zijn nu naar schatting anderhalf miljard. Ze vernietigen het ecosysteem, maar er is niks dat er nog aan gedaan kan worden. Het zijn er simpelweg veel te veel. Echter, net zo als met de konijnen, zijn er personen die er alles aan doen om de verdere verspreiding van rietpadden tegen te houden. Er zijn mensen die over ze heen rijden met hun auto's, er zijn mensen die ze levend vangen en door een dierenarts laten vergassen, er zijn mensen die ze in hun vriezer stoppen om ze dood te laten vriezen. En er zijn personen die protesteren tegen deze praktijken, met als argument dat het niet de schuld van de rietpadden is dat één of andere idioot ze ooit heeft losgelaten.

Zulke ervaringen verklaren de aanwezigheid van de waar-

schuwingsborden en de fruit- en groentebakken in de wacht-ruimte voor de douane. Agenten liepen rond met speurhonden en het verbod werd constant omgeroepen – geen van de aankomende passagiers kon zeggen dat ze het niet wisten als ze werden betrappt.

De douanier plaatste een stempel op een lege pagina in mijn paspoort en activeerde het werkvakantievisum, dat elektronisch aan mijn paspoortnummer was bevestigd. Daarop gaf hij mijn paspoort terug. “Welkom in Australië.”

“Dank u.”

“*No worries, mate.*”

Ik kocht een kaartje voor de Airport Express Bus en tien minuten later, toen we over de imposante Bolte Bridge reden met zijn twee negentig meter hoge pilaren, verscheen de *skyline* van Melbourne. In de verte regende het en de donkere lucht gaf de stad een depressieve aanblik. Maar grote steden zijn meestal niet aan mij besteed, en zeker niet die zakencentra in voormalige Westerse koloniën. Een grote stad in Europa heeft vaak een dorpsgevoel – Amsterdam, München, Venetië – maar een grote stad in andere delen van de wereld doet me vaak denken aan een mierennest, een organisme, zonder gevoel of cultuur.

Maar een grote stad is nou eenmaal vaak een plaats van aankomst, en zoals het gaat met plaatsen van aankomst, moet je er wat tijd doorbrengen voordat je kunt vertrekken. En dan word je tijdelijk onderdeel van dat organisme; een eenzame ziel, een anoniem menselijk lichaam dat over het trottoir slentert; een landloper die alleen in de McDonald's zit, temidden van bevriende jongeren; een werkloze *faker* die koffie drinkt bij Starbucks tussen goedbetaalde lieden tijdens hun lunchpauze. En het is best interessant om zo'n eenzame ziel te zijn in die betonnen jungle, want je kunt mensen observeren in hun dagelijks leven en een *voyeur* zijn. Maar je kunt niet te lang in een grote stad blijven als je er zelf geen leven leidt. Het is ontmoedigend, een garantie voor eenzaamheid. Ik zou Melbourne een paar dagen geven en dan zou ik wel zien waar ik naar toe zou gaan.

De bus arriveerde in Southern Cross Station, in een overdekt gedeelte met veel kaal beton. Ik stapte uit met mijn rugzak hangend aan de schouders en wandelde door de schuifdeuren naar buiten Spencer Street in, een drukke weg met taxi's, trams, bussen, auto's en voetgangers uit alle geledingen van de maatschappij. Aan de overzijde stonden koloniale gebouwen zij aan zij met nieuwe kantoorgebouwen. Ik volgde de weg gedurende een halve kilometer en vond toen het beige-gepleisterde, in koloniale stijl opgetrokken gebouw waarin aan de linkerzijde het Spencer Hostel gevestigd zat (waarvan een advertentie had gehangen op de luchthaven).

De bordjes volgend richting de receptie op de eerste etage, vond ik een Nederlands meisje achter de kleine en rommelige balie. Het verraste me niet eens. Nederlanders zijn reizigers, die zich de afgelopen eeuwen overal ter wereld hebben gevestigd. Je kunt ze tegenkomen als vrijwilligers in Afrika, op Noorse boerderijen als koeienmelkers, op Russische boerderijen als eigenaar, en hier dus, achter de balie van een Australisch hostel.

Ik vroeg: "Hoelang ben je hier al?"

"Zes maanden. Ik werk hier al sinds ik aankwam in Australië."

"Dus dat betekent dat je snel op zoek moet naar ander werk, toch?"

Ze trok een spijtig gezicht. "Ja, dat is zo jammer! Ik vind het geweldig hier in Melbourne. Er is een geweldige backpackergemeenschap hier."

"Maar mensen komen en gaan toch de hele tijd?"

"Natuurlijk, en ze komen van over de hele wereld. Ik heb zoveel nieuwe vrienden gemaakt. Mijn aantal Facebook vrienden is op z'n minst verdrievoudigd."

"Dus je hebt zeker net school afgerond en dit is nu een tussenjaar?"

"Ik heb mijn studie fysiotherapie inderdaad afgerond. Ik ga na Australië nog naar Zuidoost-Azië, en dan ben ik bang dat het leven roept."

Haar leven was al helemaal gepland: ze had net school afgerond, dit was haar tussenjaar, en hierna kwamen werk,

vriendje, hypotheek, huwelijk, kinderen, begrafenis van haar ouders, kleinkinderen, en haar eigen begrafenis. Australië bood de mogelijkheid om een vinkje te zetten achter ‘Tussenjaar,’ maar de locatie kon haar niks schelen. Melbourne had voor haar part Kaapstad kunnen zijn – ze had nog niks gezien van het land en toonde geen enkele interesse.

“Mag ik een bed voor drie nachten?” vroeg ik.

“Ben je vandaag in Australië aangekomen?”

“Een uur geleden.”

“Je hebt echt meer tijd nodig in Melbourne dan drie of vier dagen. Het is zo’n geweldige stad!”

“Ik vind grote steden bijna nooit geweldig. Drie nachten, alsjeblieft.”

Ik betaalde en werd verwezen naar een slaapzaal met zes bedden op dezelfde etage. Er was nog één bed beschikbaar, een bovenbed. De kamer was een zootje – er lagen overal kleren op de vloer – en er was nauwelijks ruimte om een stap te zetten. Het deel van het tapijt dat nog zichtbaar was, bevatte zoveel vet dat je ermee kon frituren. Een Engelse jongen zat op een onderbed naast de deur, zijn arm in het gips, een verveelde blik in z’n gezicht.

Ik wees naar zijn arm. “Dat ziet er niet goed uit.”

“Ik brak het tijdens een potje voetbal,” verklaarde hij, en hij leek blij te zijn dat er iemand was om mee te praten. “Ik kan nu twee weken lang niet werken. Het is klote, weet je, want ik verdien nu ook niks. Hoelang blijf jij?”

“Ik heb betaald voor drie nachten,” zei ik, onderwijl het bed opmakend.

“En dan?”

“Alice Springs,” besloot ik ter plekke.

“Nee, ga omhoog langs de oostkust, maat. Beste deel van Australië.”

Ik had foto’s gezien van die oostkust. Het is gevuld met zuipsteden, hoge hoteltorens en populaire toeristenbestemmingen. “Waarom is dat het beste deel van Australië?” vroeg ik. Het verbaasde me dat, zo kort na aankomst, hij al de tweede persoon was die wilde dat ik mijn plannen wijzigde.

“Er is gewoon zoveel te doen langs de oostkust,” zei hij. “Het Groot Barrièrerif...” Hij knikte om zijn woorden te ondersteunen. “Ja, je moet zeker naar het Groot Barrièrerif gaan, maat.”

“Dus het is de natuur langs de oostkust dat je trekt?”

Hij dacht een seconde na. “Eigenlijk het zuipen.”

“Ik ben hier voor de natuur en de cultuur,” zei ik. Zuipen leek me zo’n trieste reden om ergens naar toe te gaan, alsof het een ontsnapping betrof uit een leven zonder voldoening. Bovendien: als er één artikel overal in Australië verkrijgbaar was, dan was het wel bier.

“De natuur is overal en het is geweldig, maar cultuur...” Hij lachte. “Nee maat, in Australië zal je geen cultuur vinden. Het is één en al rotsen en zand!”

Een intrigerende vraag: konden 22 miljoen mensen, die zo wijdverspreid woonden als de Australiërs, samen een cultuur vormen? Dat was zeker iets dat ik wilde uitzoeken.

“Hoelang ben jij al in Australië?” vroeg ik.

“Twee jaar.”

Ik fronste mijn wenkbrauwen. “Maar dan ben jij hier zeker niet op een werkvakantievismus?”

“Jawel. Jij bent Nederlands, toch?”

“Ja.”

“Ik weet niet hoe het zit met de Nederlanders, maar de Britten kunnen achtentachtig dagen boerderijwerk doen en dan een tweedejaarsvisum aanvragen.”

“Meen je dat nou?”

“Ja, best wel gaaf. Het geeft je de kans om nog een jaar weg te blijven, weet je. De salarissen zijn ook goed hier als je wilt sparen om te reizen, maar ik heb alles aan drank uitgegeven.”

Dat verklaarde waarom hij de oostkust zo fijn vond, voor de aldaar heersende zuipcultuur. Ik was echter geïnteresseerd geraakt in het doen van achtentachtig dagen boerderijwerk. Als ik voor zo’n lange periode op een Australische boerderij zou werken, kon ik een echte Outback-ervaring opdoen. Zwetend in de hitte, ergens op een verlaten plek in de woestijn, waar de afstand naar de beschaving voelbaar was, het uitvoeren van

werk dat je thuis nooit zou doen, en voor dat alles een tweede jaar in dit land als beloning. Daar wilde ik zeker meer van weten.

Ik zei Zuipschuit gedag en ging eropuit om de stad te verkennen, voordat het over een paar uur donker zou worden. Omdat ik niet bekend was met Melbourne, wandelde ik simpelweg via Spencer Street terug naar Southern Cross Station en vervolgde vanaf daar mijn weg naar de Yarrarivier. Ik passeerde het Melbourne Aquarium, liep over een brug en kwam uit op een lange en rustige wandelboulevard langs de stille wateren van de rivier.

Een gloednieuw gebouw, de Crown Mall, stond langs de boulevard, en ik besloot een kijkje te nemen. Binnen sprongen de brandschone marmeren muren en vloeren in het oog. Een waterval. Miljoenen kristallen hingen aan het plafond, als onderdeel van een lichtshow. Ik wandelde door het winkelcentrum en kwam uit in een enorm casino, groter dan drie voetbalvelden samen. Het verbaasde me hoeveel *pokies* (zoals Australiërs fruitautomaten noemen) er stonden en hoeveel mensen bereid waren om er geld in te doen. Ik keek naar het beveiligingspersoneel, de roulettetafels, de duizelingwekkende advertenties (*Start winning with only 1 cent!*), al die gokkende mensen, en verliet toen het casino om de rest van Melbourne te bekijken.

Federation Square was het meest iconische plein van de stad met twee karakteristieke gebouwen, die elkaars perfecte tegenpolen waren: in een modern, groot en bijzonder lelijk gebouw, dat werd gedomineerd door metaal, was het *Australian Centre for the Moving Image* gehuisvest; en in een prachtig geel gebouw, recht tegenover het filmmuseum, bevond zich Flinders Street Station, waarvandaan het regionale treinverkeer vertrok. Helaas kon je alleen met een geldig treinkaartje het station in, maar alleen al de entree was de moeite waard. Boven de deuren hingen negen klokken waarop de vertrektijd van de eerstvolgende trein naar een bepaalde bestemming werd aangeduid. Hoewel dit handige systeem niet langer in gebruik was, hingen ze er gelukkig nog. Het plafond had prachtige ornamenten. Achter de poorten stonden treinen klaar voor vertrek. Verge-

leken met Southern Cross Station, dat zo modern en efficiënt was, was Flinders Street Station een relikwie uit de tijd dat stations een majestueuze entree tot de stad vormden.

Het begon te regenen.

Die avond zag ik op de televisie in de hostelbar het weerbericht: de volgende twaalf dagen zou het bewolkt en regenachtig blijven. Ik dacht aan Alice Springs en liep 's ochtends terug naar Southern Cross Station. Ik had de vorige dag niet gezien dat het station veertien perrons onder één enorm dak bevatte. Het was duidelijk ontworpen om alles zo gemakkelijk mogelijk te maken voor de reizigers, en ik vond het loket meteen.

“Ik zal eens voor je kijken, maatje,” zei de vriendelijke man van middelbare leeftijd, nadat ik om een treinkaartje naar Alice Springs had gevraagd. Hij tikte een paar toetsen in op zijn toetsenbord, klikte een paar keer op zijn muis en keek met een spijtig gezicht naar de monitor. “We zitten de hele week al vol. Sorry, maatje.”

Ik ging naar het busgedeelte en vond hier de loketten van verschillende busmaatschappijen. Tot mijn grote verbazing zag ik ook een loket van Greyhound Australia. Ik kende Greyhound uit de Verenigde Staten, waar ik met dat bedrijf had gereisd van New York City naar Californië en weer terug via Arizona. Het verraste me dat deze Amerikaanse maatschappij blijkbaar een dochteronderneming bezat in Australië, alsof het ging om de opening van een McDonald's vestiging. Of was Greyhound een Australisch bedrijf, dat zich ook had gevestigd in de Verenigde Staten? Ik zocht het later op en kwam erachter dat Greyhound *Lines* uit de VS gelieerd was aan Greyhound Canada en Greyhound UK, maar dat het niks te maken had met Greyhound *Australia*. Het Australische bedrijf was opgericht in 1928 (later samengegaan met een bedrijf dat was opgericht in 1905) en nam zijn huidige naam aan in 2004, toen men 'Australia' erachter toevoegde – misschien wel om de onafhankelijkheid van de Amerikaanse collega's te benadrukken? Er is overigens ook nog een busmaatschappij in Zuid-Afrika die Greyhound heet, maar verder niks te maken heeft met de naamgenoten uit

zowel de VS als Australië. Hoe dan ook, ik kocht een enkeltje naar Alice Springs – ik zou door de nacht naar Adelaide reizen, daar twaalf uur doorbrengen en daarna mijn reis vervolgen naar de volgende bestemming.

2

Toen we rond 18:00 uur onderweg waren, stelde de chauffeur zichzelf voor. “Dames en heren,” zei hij, “welkom aan boord van deze Greyhound-bus naar Adelaide. Om ervoor te zorgen dat iedereen een veilige en comfortabele reis beleeft, zijn hier enkele huisregels. De federale wet verbiedt het om te roken aan boord van deze bus. En inderdaad, dat is inclusief het toilet – het spijt me u zo teleur te stellen. We zijn ook geen groot fan van lawaai. Onthoud dat dit een nachtelijke rit is, dus als je met iemand belt, houd dan het gesprek voor jezelf, zodat je medepassagiers kunnen slapen. Je praat met iemand aan de andere kant van de telefoonlijn, niet aan de andere kant van de bus. Hetzelfde geldt voor muziek. De persoon naast je zou niks moeten horen. Onderweg stoppen we enkele malen, zodat je drinken en snacks kunt kopen. We staan géén hete dranken toe aan boord. Als een kangoeroe plotseling voor de bus springt en we moeten remmen, dan willen we niet dat je buurman wordt gemarkeerd met littekens van jouw koffie als eerbetoon aan de dood van de kangoeroe. Dus alsjeblieft, neem alleen koude dranken mee aan boord in flesjes die weer kunnen worden gesloten. Dat betekent: geen blikjes. Dus: géén hete dranken en géén blikjes. Je stoel is voorzien van een veiligheidsgordel. De federale wet stelt het verplicht om deze te dragen. Als de politie ons stopt en erachter komt dat je in je stoel zit zonder de gordels te dragen, dan is de boete van 500 dollar voor jou. We hebben je ook voorzien van kleine plastic tasjes waar je gemakshalve je afval in kunt deponeren. Als je wagenziek wordt, kun je ze ook gebruiken om in over te geven, zodat ik het toilet niet schoon hoeft te maken. We zullen vanavond nog een paar mensen ophalen en vanaf acht uur een film vertonen. Om tien uur gaan de lampen uit, tot ongeveer een halfuur voor aankomst in Adelaide, om zes uur morgenochtend. Dus, ga lekker zitten, geniet van de rit, en bedankt voor het reizen met

Greyhound. Oh ja, als Greyhound – vanavond in de persoon van mij en mijn collega Bill hier – u geen veilige en comfortabele reis bezorgt, kunt u de busmaatschappij aanklagen. De wet verplicht ons om dit te vermelden. Wij wensen u een prettige reis.”

Wauw.

We arriveerden om precies zes uur ‘s ochtends in Adelaide. Ik stapte uit, zei de chauffeurs vaarwel en huurde een kluisje voor mijn backpack. Twaalf uur overstaptijd was fantastisch, maar wie gaat er nu een stad bezichtigen om zes uur ‘s ochtends? Ik besloot te wachten tot zeven uur ‘s ochtends en doodde de tijd met een kop koffie en een krant. Ik kan op die manier uren doorbrengen: met iets te drinken, iets te lezen – ook al is het maar het nieuws – en iets te eten.

Om zeven uur verliet ik voldaan het busstation via Franklin Street en wandelde het stadscentrum in. Het eerste gevoel dat over de bezoeker van Adelaide heen komt, is er één van rust en ruimte, een plaats waar potentiële ouders zich zouden willen vestigen om hun kinderen te laten opgroeien. Dit had niks met het vroege tijdstip te maken: Adelaide was gesticht in 1836/37 door een groep kolonisten, die de droom hadden om het ‘Utopia van Australië’ te creëren. De Britse kolonel William Light ontwierp de indeling van de stad-in-wording: een rasterpatroon van brede straten en een park dat het volledige stadscentrum omcirkelde. Zijn visie werkt tot op de dag van vandaag: King William Street is met zijn 42 meter de breedste straat van alle Australische hoofdsteden, en er wordt gefluisterd dat hier nooit files staan. Light kon zijn creatie nooit in het echt aanschouwen: hij moest Adelaide binnen twee maanden ontwerpen en slaagde daarin, maar stierf kort daarna aan tuberculose.

Terwijl ik van Franklin Street naar Victoria Square wandelde, werd het verschil met Melbourne duidelijk. De nieuwe gebouwen hier waren niet zo hoog en stonden op een ‘natuurlijkere’ manier tussen de oudere, koloniale gebouwen. Ik volgde de brede trottoirs van King William Street in noordelijke richting, tot ik bij het Adelaide Festival Centre kwam – een

vreemd gebouw, omringt door een verhoogd voetgangersplein. Achter het Festival Centre stroomt de Torrensrivier met haar iconische zwarte zwanen en hun rode snavels. Ik liep in oostelijke richting door de parken, langs de rivier, en werd overvallen door de totale stilte in de Botanische Tuinen – wat ik overigens wél toeschreef aan het vroege tijdstip.

Adelaide was een plezierige combinatie van een grote stad en een dorp. Je had er de kantoorwerkers, de universiteitsstudenten, de koffiehuisen en de boekwinkels. Hier was iets te vinden voor iedereen.

Ik besloot, ergens in de middag, om in een winkelcentrum in het stadshart naar de kapper te gaan. De kapster was jong, zo'n 21 jaar oud, en ze had net haar opleiding afgerond.

“Het leven roept,” zei ik, terwijl ze mijn lange haar naar voren kamde.

“Eindelijk,” verzuchtte ze. “Mijn vriend en ik zijn nu op zoek naar een huis om samen te wonen. Ik kan niet wachten om het huis uit te gaan.”

“Zou je voor de rest van je leven in Adelaide willen wonen?”

“Ik zou niet weten waar ik anders zou willen wonen.”

“Ja, het lijkt me een fijne stad.”

Toen ik naderhand afrekende, zei een andere klant: “Je ziet er nu acht jaar jonger uit dan toen je binnenkwam.”

Het was donker toen de Greyhound-bus om 18:00 uur vertrok. Terwijl we de woonwijken weer achter ons lieten en richting het noorden reden via de Stuart Highway, was er door het raam niks anders te zien dan perfecte duisternis. Ik beeldde me de buitenwereld in als een plaats met springende kangeroes, Outbackmannen die rond het vuur zaten, miljoenen sterren aan de hemel en, natuurlijk, een tijdloos, leeg landschap dat bestond uit rood zand, spinifex en zandstenen rotsen.

Of ik nu goed of fout zat met mijn inbeelding van de wereld buiten de bus deed er niet toe, want het was genoeg om te beseffen dat de Outback nu overal om me heen was, dat ik er nu doorheen reed. Ik viel met een tevreden gevoel in slaap.

“Rot op!”

Ik opende mijn ogen en zag een man, die eerder nog tegen willekeurige passagiers had gezegd dat hij zojuist uit de gevangenis was vrijgelaten (“De overheid betaalt voor mijn buskaartje naar huis”), voorover leunen om met het meisje in de stoel voor hem te praten. Geschrokken leunde hij meteen weer achterover. Het meisje voelde zich erg ongemakkelijk. Ze rapporteerde het gedrag van de crimineel aan de buschauffeur en koos een andere zitplaats. De man probeerde daarna tevergeefs enkele malen een woord te wisselen met de chauffeur, maar die reageerde steeds kortaf: “*Shut up and sit down!*”

Om twee uur stopten we op een winderige, onverharde, zanderige parkeerplaats naast de snelweg om mensen uit te laten stappen. Ik maakte van de gelegenheid gebruik om even de benen te strekken. Een andere Greyhound-bus wachtte op overstappende reizigers. Hoewel de woestijn op het eerste gezicht een droge en levenloze plek leek, slechts verlicht door de halve maan en de indrukwekkende sterrenhemel, bewees het sjirpende geluid van de krekels het tegendeel. Het stikte hier van het leven. En de open vlakte maakte dat ik me klein voelde, en timide, en het was duidelijk dat je hier beter niet in je eentje eropuit kon trekken: juist al dat leven maakte de woestijn enorm dodelijk. Het was warm genoeg om het behaaglijk te hebben in een t-shirt, en ik stak een sigaret op.

De buschauffeur liep langs en mompelde: “Eens zien of we hem hier kunnen achterlaten...” Hij haalde zijn mobiele telefoon uit zijn broekzak en verwijderde zichzelf van de passagiers om zo een privégesprek te kunnen voeren met zijn supervisor.

Amerikaanse lange-afstandsreizen per Greyhound worden vaak gekarakteriseerd door de diversiteit van de passagiers – de dieven, de landreizigers, de normale mensen, de ongewassen mensen – maar ik had niet verwacht dat ik precies diezelfde diversiteit hier in Australië zou aantreffen. Ik had het verwacht en gezien in de Verenigde Staten, maar het verbaasde me het ook hier te vinden.

Een dame, die naast me kwam staan terwijl ze ook de

benen strekte, vertelde me dat ze hier had gewoond als kind.

Ik vroeg: “U bedoelt dat er *hier* huizen zijn?”

“Het dorp is zes kilometer daarheen,” gebaarde ze. Ik zag in de duisternis vaagjes een zandweg die kant op leiden. Ze wees in de verte. “Kijk, je kunt daar zien hoe de hemel verlicht is, ook al is het maar nauwelijks. Het enige leuke dat hier voor een kind te doen was, was het verwelkomen van de bus om te zien wie er uit zou stappen.”

“Klinkt erg spannend.”

Ze lachte. “Ja, maar weet je, het leven in een Outbackdorp was nooit gecompliceerd.”

Ik overwoog heel even om hier enige tijd te blijven. Ik had geen idee waar we waren, maar het was aanlokkelijk om in een onbekend stadje te wachten op het daglicht, om het tot leven te zien komen, te zien hoe klein het eigenlijk wel niet was, en hoe de mensen er met elkaar leefden. Maar ik besloot het niet te doen. Er stond slechts één toeristische bestemming op mijn lijst – Uluru – en zodra dat vakje was afgevinkt, was ik vrij. En ik had het sterke gevoel dat ik toch wel voor langere tijd in een Outbackdorpje zou komen te verblijven.

Onze aandacht ging naar de buschauffeur, die nog altijd aan de telefoon hing en het gedrag van de crimineel beschreef aan zijn supervisor.

“Meneer,” zei hij na het telefoontje tegen de man, “u bent niet langer een passagier op deze bus. Wij halen uw bagage uit het ruim en u zult uw eigen weg moeten vinden naar uw bestemming.”

De andere Greyhound-bus had zijn passagiers al aan boord en sloeg af naar het zuiden. Onze buschauffeur opende het bagagecompartiment en vroeg aan de man: “Welke is van u?”

De man leek niet geheel te beseffen wat er gaande was en wees met een lege blik in de ogen naar zijn tas. De buschauffeur nam de tas eruit, deponeerde het in het zand, en sloot het compartiment weer. Pas toen de chauffeur tegen de dame en mij zei dat we weer aan boord moesten en vervolgens de deur pal voor het gezicht van de crimineel sloot, protesteerde hij. Maar het was te laat: hij werd achtergelaten in de woestijn, zes

kilometer verwijderd van het dorpje waar er niks anders te doen was dan te zien wie er uit de bus zou stappen, of er niet meer op werd gelaten.

We reden verder, en ik sliep weer tot de nacht plaatsmaakte voor de dag. Voor het eerst in mijn leven zag ik de Australische woestijn. Het landschap was bijna leeg, met her en der lage vegetatie, spinifex, kreupelhout en rode, zanderige grond. Geen springende kangoeroes, maar het *roadhouse* (een gebouw met toiletten, winkeltje, restaurantje, tankstation, en vaak beperkte overnachtingsmogelijkheid) waar we stopten, Marla Traveller's Rest Roadhouse, hield wel emo's op een afgebakend stuk grond. Er waren maar een paar auto's, voornamelijk terreinwagens, bedekt in rood stof. Een roestige paal hield een Mobil-bord omhoog. Achter het tankstation stonden overnachtingscabines, en er was een camping met enkele trailers. Dit roadhouse en alles wat erbij hoorde was een aangelegde oase tegen een anderzijds eentonige achtergrond.

Ik keek naar een verweerde camper die bij de emo's in de buurt stond geparkeerd. Drie prachtige, blonde meiden zaten erin te eten. Het waren backpackers – dat was te zien aan hun kleren, bagage, het oude voertuig, de onbezorgde gezichten die hoorden bij een vrije, nomadische levensstijl. Een vierde meisje stapte in terwijl ik naar ze keek, en ze lachte om mijn bewonderende blik, die ze hopelijk als een compliment beschouwde.

Ik vroeg me af wie zijn leven wilde wijden aan het runnen van dit afgelegen roadhouse. De Australische Outback is als leefgebied natuurlijk geen plek voor de kleinzerige medemens. Vergeleken met de 19de eeuw zijn de omstandigheden, dankzij technologische vooruitgang, dan wel stukken beter geworden, maar je gaat nog altijd niet even voor een pak melk naar de supermarkt. De mensen uit onze eeuw kunnen alleen maar respect hebben voor de geharde avonturiers uit de 19de eeuw en dankbaar zijn voor hetgeen waartoe hun ontdekkingen hebben geleid.

Eén van die avonturiers was John McDouall Stuart, geboren in het Schotse Dysart op 7 september 1815. Hij

arriveerde in Zuid-Australië op 23-jarige leeftijd en werd vier jaar later boer. Maar hij was helemaal niet in de wieg gelegd om boer te worden – John was een avonturier in hart en nieren. Hij ondernam verschillende expedities om grasland te vinden en vond ook het geografische hart van Australië. Na twee mislukte eerdere pogingen, verliet John in december 1861 Adelaide voor een derde keer om een dwarsroute te vinden door het Australische continent – van noord naar zuid. Dit keer slaagde hij. Stuart bereikte de Timorzee op 24 juli 1862, na een lange tocht van 2.900 kilometer, en in plaats van een tijdje hier te verblijven om zijn prestatie te vieren, keerde hij de volgende dag meteen terug naar Adelaide.

Hij kon natuurlijk niet bevroeden dat zijn route Australië een stuk dichter bij de rest van de wereld zou brengen. In het tijdperk waarin John en zijn team door de spinifex ploegden, duurde het maar liefst vijf maanden vooraleer nieuws uit het Britse moederland de kolonie bereikte. Een beroemd voorbeeld is de dood van prinses Charlotte: zij stierf op 5 november 1817, maar het nieuws bereikte de kranten in New South Wales pas op 2 april 1818.

Dus toen de Amerikaan Samuel Morse telegrafische communicatie uitvond en in 1844 het eerste bericht verstuurde van Baltimore naar Washington, wisten de Australiërs wat hen te doen stond – in 1860 waren Sydney, Melbourne, Adelaide en Tasmanië allemaal per telegraafdraad verbonden. Maar hoewel de allereerste onderwaterkabel in 1866 werd afgezonken in de Atlantische Oceaan, waardoor er een pijlsnelle verbinding ontstond tussen Europa en de Verenigde Staten, was Australië voor internationale communicatie nog steeds afhankelijk van stoomboten, die 60 tot 80 dagen over de reis deden.

Charles Todd, de baas van de telegraaf-afdeling van de Zuid-Australische regering, wilde de kaart van John McDouall Stuart gebruiken om een telegraaflijn tussen Adelaide en Darwin te bouwen. Vanuit Darwin zou de lijn dan onderzees worden verlengd richting Java en vervolgens via Azië naar het Britse moederland. Het probleem was echter dat alle Australische koloniën – in die tijd vormden ze nog niet één land

– onafhankelijk van elkaar met de Britse regering onderhandelden om de lijn te mogen bouwen. Uiteindelijk wist Todd zijn regering ervan te overtuigen om gewoon met de aanleg te beginnen. En dit kon men doen omdat het gebied, dat tegenwoordig het Noordelijk Territorium heet, destijds nog onder Zuid-Australië viel. Op 8 juni 1870 besloot de Zuid-Australische regering om van start te gaan met de aanleg van de Transaustralische Telegraaflijn (*Overland Telegraph Line*), en twee weken later was het al zover.

Charles Todd had achttien maanden de tijd gekregen om de lijn af te bouwen. Over een afstand van bijna 3.000 kilometer moesten de bouwers elke 250 meter met de hand een gat graven om één van de 36.000 houten palen in overeen te zetten; langs de gehele lijn moest er een strook van twee meter breed worden ontdaan van bomen en platen; en ondertussen moesten de mannen worden voorzien van voedsel en water. Het meedogenloze landschap en het verschrikkelijke klimaat hielpen het project niet bepaald mee.

Maar toen het in 1872 klaar was, hadden Todd en al zijn werkers iets neergezet dat Australië eindelijk dichterbij de rest van de wereld bracht: het duurde nu nog maar een week om een bericht te versturen van Londen naar Adelaide. John McDouall Stuart heeft nooit met eigen ogen de lijn kunnen aanschouwen: hij stierf op 5 juni 1866, op 50-jarige leeftijd. Zijn begrafenis, in Londen, werd bijgewoond door slechts zeven mensen.

Langs de lijn werden elf zogenaamde repeteerstations gebouwd, die 200 tot 290 kilometer van elkaar vandaan lagen. Hun taak was om de ontvangen boodschappen door te sturen naar het volgende station. De stations werden bemand door een stationschef, maar het was zeker niet zo dat elke gestoorde kluizenaar kon solliciteren naar een betaald leventje in de eenzaamheid. Je had ook nog de telegraafbedienden, de onderhoudsmannen, hun vrouwen, hun kinderen. Iemand moest ervoor zorgen dat er voedsel en drinkwater was, weer iemand anders moest aan de bak als de smid, de kinderen hadden leraren nodig. Deze stations werden op die manier kleine stadjes; en groeiden nog groter als er goud in de buurt werd

aangetroffen.

Dit was ook het geval met het Alice Springs Telegraph Station in 1887. Uiteindelijk waren er echter zoveel aspirant-goudzoekers op reis langs de Transaustralische Telegraaflijn (hadden ze nu maar de Greyhound gehad, in die tijd!), dat de medewerkers van het telegraafstation niet langer aan de vraag naar voedsel en onderdak konden voldoen. De Zuid-Australische regering stichtte daarom op 28 november 1888 het stadje Stuart, op ongeveer drie kilometer afstand van het telegraafstation. Die plek was echter al tot Alice Springs gedoopt door een toezichthouder van het bouwteam, “ter ere van Mevrouw Todd.” In 1933 ging de regering in op een verzoek van de inwoners van Stuart om het stadje voortaan Alice Springs te noemen.

3

De Greyhound-bus arriveerde rond 14:30 uur in Alice Springs en stopte langs de stoep om ons eruit te laten. Ik had nergens gereserveerd, maar zag een andere – het zal ook eens niet – Nederlander met een folder van een hostel in zijn handen.

“Is dat van het Haven Hostel?” vroeg ik, terwijl ik de tekst op de voorkant probeerde te lezen.

Hij knikte.

“Weet je hoe je daar moet komen?”

De buschauffeur had er gelukkig nog best zin in. “Ik breng jullie wel even. Het hostel ligt toch tegenover de plek waar ik deze rotbus moet afleveren.”

We klommen aan boord van onze privébus en stonden even later voor de poorten van het Haven Hostel. Het was een gebouw van twee verdiepingen dat er op het eerste gezicht uitzag als een kantorencomplex, maar toen ik door het hek liep, zag ik een zwembad met zonnebadende reizigers. Het hostel had een fijn informeel team van receptiemedewerkers, en ik boekte een bed voor drie nachten op een achtpersoons-slaapzaal. Onderweg liep ik langs een ruime keuken met eethoek en vond mijn kamer halverwege een lange gang. Ik wierp mijn rugzak op een bed en trok eropuit om het stadje te gaan bekijken.

De zon stond hoog aan de strakblauwe hemel. De verderop gelegen heuvels leek te verdampen; het was dan ook echt heet, maar op een aangename, droge manier. Ik was dolgelukkig – ik bevond me in het Rode Centrum, waar ik altijd al had willen zijn als ik aan Australië dacht. Nu was het zover. Rondom de stad lagen de befaamde rode rotsen, om mij heen bevonden zich Aborigines. De keuze om Melbourne zo snel te verlaten, voelde als de enige juiste: mijn reis begon hier.

Alice Springs zag er schoon uit. Het was ruim van opzet en had, dankzij vele sprinklers, groene grasperken. Tuinen waren

vaak voorzien van een miniatuur woestijnlandschap met rode kiezelsteentjes, cactussen, palmbomen en, zo nu en dan, citroenbomen.

Ik liep langs een fastfood-restaurant genaamd Hungry Jack's en ging naar binnen. Terwijl ik de menuborden doornam om een keuze te maken, zag ik opeens dat men hier een hamburger verkocht die 'Whopper' heette.

"Behoort deze keten tot Burger King?" vroeg ik aan de jongen achter de balie.

"Ja," zei hij, en hij legde uit dat, toen de Amerikaanse hamburgergigant in 1971 de stap naar Australië waagde, er al een 'Burger King' in Adelaide was die de naam had vastgelegd voor het hele land. Burger King uit de Verenigde Staten besloot toen om een lijst met alternatieve namen te geven aan haar franchisenemer in Australië, een man genaamd Jack Cowin. Eén van de opties was 'Hungry Jack.' Hij voegde er een apostrof aan toe, gevolgd door 's'. Het maakte Australië het enige land ter wereld waar Burger King niet onder haar eigen naam opereert. Zelfs nadat de naam 'Burger King' in 2001 werd vrijgegeven, besloot men het bij 'Hungry Jack's' te houden, omdat die naam – na dertig jaar – inmiddels in het hele land was ingeburgerd.

De Aborigines in Alice Springs leken niet een actief deel uit te maken van de stad, of zelfs van het land. Ze zaten onder de bomen, hingen in groepjes, leidden passieve levens, en contrasteerden daarmee de blanke bevolking – die altijd in beweging was, goed gekleed ging, rusteloos was. De verschillen tussen beide groepen waren zo groot als tussen zwart en wit, en toch leken beide groepen fatalistisch. De Aborigines waren het volk dat hun land heeft moeten afstaan, de slachtoffers, eerst onteigend en verplaatst, en nu ook nog eens geminacht; en de blanken waren geboren op hetzelfde land maar wel als afstammelingen van afzettende kolonisten, en nu betalende van de uitkeringen, huizen en onderwijs voor de Aborigines. Deze oneerlijkheid had een haatvolle uitwerking op beide groepen jegens elkaar, maar ze leken ook fatalistisch, schouderophalend, en dus gaf Alice Springs me de indruk dat er, onder haar lieve gezichtje, een insulaire stad vol xenofobie schuil ging.

's Avonds ging ik naar de pub om een paar glazen bier te drinken; overdag liep ik door de straten om de plaats waar ik me bevond te absorberen. Mijn perspectief was dat van een bezoeker. Ik kende alleen maar de reisgidsen over Australië. Ik had me voorgesteld dat er Aboriginals waren die opgegaan waren in de maatschappij die aan hen was opgedrongen, en dat er Aboriginals waren die nog steeds in stammen in de *bush* leefden, waar hun cultuur en levensstijl had getriomfeerd – ondanks Europese kolonisatie. Maar wat ik in Alice Springs zag, was heel iets anders. Ik zag geen Aboriginals die werkten; ik zag ze slechts in groepen onder de bomen in de schaduw zitten, terwijl de dag aan hen voorbij trok. Ze voerden helemaal niks uit. Nog nooit eerder in mijn leven had ik mensen gezien die zo passief waren.

Eén Aboriginal vroeg: “Heb je een sigaret voor me, broeder?”

“Nee,” zei ik, terwijl ik een sigaret in mijn hand hield.

“Jawel. Geef me een sigaret, broeder.”

Het was schaamteloos gebedel.

“Sorry,” zei ik, onderwijl doorlopend. “Dit is mijn laatste.”

Hij liep verder over de winkelpromenade en liet me met rust. Ik realiseerde me dat er hier veel meer gaande was dan de reisgidsen hun lezers wilden doen geloven. De mensen die vroegen om geld en sigaretten waren allemaal Aboriginals. Het was depressief en triest. Mijn verwachtingen van de inheemse bevolking van Australië waren zo hoog geweest, en nu wist ik eigenlijk niet zo goed wat ik ervan moest denken. *Crocodile Dundee* leek plotseling misleidende reclame. Het was overweldigend om erachter te komen dat het gevierde imago dat ik kende uit Europa zo ongelooflijk onjuist is. Maar dat maakte het ook tot een aanleiding om meer te weten te komen, om mezelf te kunnen onderwijzen door de waarheid te absorberen. Wat was het verhaal achter hetgeen ik hier zag? Waarom waren de blanken en de zwarten dusdanig verdeeld in Australië dat er één groep werkte, en de andere niet?

4

Ik boekte een excursie naar Uluru.

Excursies blijven toch een raar iets. Mensen laten zich samen met een stel vreemdelingen vrijwillig beroven van hun vrijheid, terwijl ze begeleid worden door een overenthousiaste gids die zijn verhaaltjes en grapjes, vaak duidelijk hoorbaar, voor de miljoenste keer ten gehore brengt. Maar terwijl we de stad uitreden, aan boord van een 21-persoonsbus met vier Aziaten, drie Britten, drie Fransen, één Italiaanse, twee Duitsers, één Nederlander en onze Australische gids, Tony, voelde ik dat de onderlinge sfeer goed was. We zouden drie natuurlijke fenomenen gaan bezoeken: Watarrka (Kings Canyon), Kata Tjuta (de Olgas) en Uluru (Ayers Rock). We zouden onder de sterren slapen, naast een kampvuur, in een *swag* (oorspronkelijk betekent dit ‘de bundel van een zwerver,’ maar tegenwoordig refereert de term aan een waterdicht canvas met een schuimrubberen matras, waar je ’s nachts comfortabel in kunt slapen met een slaapzak, en overdag in opgerolde toestand kunt vervoeren) en de kleuren van Uluru zien veranderen door de ondergaande zon.

Het was meer dan 450 kilometer – een rit van ruim zes uur door het rode, stoffige en hete woestijnlandschap – naar Watarrka: een plotselinge kloof in het vlakke land, erin gekerfd door een rivier. We daalden af naar de Garden of Eden, een groene oase onderin de kloof, waar de rivier haar eindbestemming vond. De aanwezigheid van het water maakte de kloof vruchtbaar genoeg voor de groei van hoge palmbomen: het tropische groen, tegen een achtergrond van oeroude, roestode rotsen. Tony trok zijn shirt uit en dook het water in; de rest volgde.

Kloven als Watarrka, waar het Australische landschap mee gevuld is, voorzagen de Aboriginals uit deze droge regio van het hoognodige drinkwater. Maar er waren meerdere bronnen, ook

al zou je dat op het eerste gezicht niet zeggen. Weer bovenaan de kloof wees Tony naar een boom en zei: “Als je daar je oor tegenaan legt, hoor je water druppelen.”

“Dat is een boob-boom, toch?” vroeg ik.

“Ja,” zei Tony. “De takken zijn hol en er gaat water doorheen. Het is geen stromend water; het druppelt, één druppel tegelijk. Maar het kan je leven redden. Hoeveel mensen denk je dat er zijn omgekomen in de schaduw van zo’n soort boom, alleen maar omdat ze niet op tijd water konden vinden om te overleven?”

“De ironie...”

“Ik bedoel maar.”

Die eerste nacht sloegen we ons kamp op – het uitrollen van de *smags*, het uitladen van de kratten bier, het sprokkelen van het brandhout – op het zanderige terrein van een veeboerderij. Tony bouwde een kampvuur en joeg een nieuwsgierige koe weg. Een koe! De konijnen moesten gestopt worden omdat ze de gewassen aanvraten, maar blijkbaar voelde niemand zich geroepen om de koeieninvasie een halt toe te roepen. Waar gingen de Aboriginals naartoe toen hun land – dit land, dit zand – veranderde in een veehouderij? Er lopen tegenwoordig 25 miljoen biefstukautomaten rond over dit continent, die allemaal schijten, pissen en sterven in watersystemen waar de Aboriginals ooit van afhankelijk waren. Ik kon me wel voorstellen dat in de tijd van de eerste Europese kolonisten er alles aan gelegen was om te slagen in dit nieuwe land. Landbouw was daarbij een cruciaal element en stond waarschijnlijk boven het lot van een nomadisch volk dat ‘alleen maar in de weg liep.’ En helaas kon ik me ook wel voorstellen dat zo’n verzoek tot opdoenderen het dwangmatige karakter van een bevel had.

De volgende ochtend reden we naar Kata Tjuta. De 36 ‘Olgas’ waren karakteristieke, ronde rotsformaties die plots in het platte landschap stonden. Tony parkeerde de bus en, toen we uitstapten, werden we waarlijk verrast door een kameel hier in de Australische woestijn, duizenden kilometers verwijderd van zijn eigenlijke thuisland. Tony zag onze verbaasde gezichten

en legde uit dat de kamelen, inderdaad, niet inheems waren, maar tussen 1840 en 1907 vanuit India en Pakistan waren overgebracht om goederen en mensen te dragen tijdens expedities. Kamelen hadden weinig verzorging nodig en waren de enige zoogdieren die de zware klus konden klaren waar ze voor geïmporteerd waren. Er was één reiziger die binnen acht dagen 352 kilometer aflegde zonder zijn kamelen water te geven. Op een andere expeditie gaf diezelfde reiziger zijn kamelen pas na 520 kilometer – op dag 12 – te drinken. Maar toen er rond 1920 eenmaal auto's in het straatbeeld verschenen, raakten de kamelen overbodig en werden derhalve losgelaten in het wild – zoals ze dat betaamd in Australië. Tegenwoordig leven er naar schatting 150.000 tot 200.000 kamelen in de woestijn.

We lieten de kameel (en een paar van zijn soortgenoten, iets verderop) met rust en begonnen aan een wandeling door Kata Tjuta. Deze ronde, verweerde rotsformaties stonden er als een relikwie uit lang vervlogen tijden, maar op onze excursie waren ze jammer genoeg – ondanks hun grootsheid – weinig meer dan een voorbode van Uluru. En net toen *die* rots voor het eerst in zicht kwam, begon de MP3-speler van Tony het liedje *Land Down Under* van Men At Work te spelen. Het gaf het moment een extra laagje, maar zelfs zonder iconische Australische muziek is de allereerste indruk die je krijgt bij het zien van deze 348 meter hoge rots – die daar helemaal alleen staat, als ware een leider met eindeloos gezag – groot genoeg om een onuitwisbare herinnering te vormen.

De Yankunytjatjara en Pitjantjatjarastammen hebben duizenden jaren lang rond de rots geleefd. Ze hadden geen numeriek stelsel en hielden dus ook geen kalender bij, maar bepaalde objecten die in de nabijheid van Uluru zijn gevonden dateren meer dan 10.000 jaar terug. Wie het wandelpad eromheen volgt, zoals wij deden, passeert verschillende poelen, begroeide plekken en grotten met schilderijen. En dat was volgens mij het interessante aan Uluru. We kennen allemaal de foto's van de rots van een afstand (correct omschreven door Bill Bryson als broodvormig), maar wie die poelen en grotten

van dichtbij ziet, begrijpt ook veel meer over de plaats van de rots in het bestaan van de Aboriginals. Waar zouden ze anders in deze genadeloze woestijn moeten overleven, kinderen baren en schaduw vinden?

Wij volgden dus het wandelpad om Uluru heen, maar als de omstandigheden juist zijn (niet teveel wind, temperatuur lager dan 36°C) is de rots open om beklommen te worden. Dat is al mogelijk sinds de jaren 50, een tijdperk waarin de Aboriginals nog niet werden beschouwd als mensen, maar als fauna. Tot 1967, vertelde Tony, konden blanken zonder juridische gevolgen Aboriginals afschieten. Maar het bewustzijn groeide langzaam en de blanken kregen in de gaten dat Aboriginals in feite – je meent het! – heel erg mens zijn. Sterker nog, de Aboriginals hier in Centraal Australië noemen zichzelf *Anangu*, wat ‘mens’ betekent.

Uluru als culturele locatie voor de Anangu werd formeel erkend op 26 oktober 1985, toen de Australische regering de rots en het land eromheen teruggaf aan één van de stammen, de Pitjantjatjara. In de toeristische omschrijvingen staat dat de rots is teruggegeven aan haar traditionele eigenaren, maar dat is onmogelijk. De Anangu claimen immers zelf dat zij niet de eigenaar van het land zijn, maar ertoe behoren. Ik heb me naderhand vaak afgevraagd waarom deze verhalen dan toch volharden in de term ‘traditionele eigenaren.’ Misschien denkt men dat niet-Anangu het concept van een leefgebied van een stam, waarin er geen sprake is van eigendom maar alleen gebruik van het land, niet kunnen bevatten. Maar zo moeilijk is dat toch niet?

De Anangu willen niet dat mensen de rots beklimmen, omdat het voor hen een heilige plaats is. Volgens hun religie heeft één van de voorouderlijke wezens namelijk dezelfde route genomen als de klimmers tegenwoordig. Helaas voor de Anangu was één van de voorwaarden om de rots terug te krijgen dat de National Parks & Wildlife Service het weer van hen kon leasen voor de komende 99 jaar. En als zodanig is de klim simpelweg een wandeling in een nationaal park; en is het aan de bezoekers om respect op te brengen voor het verzoek

van de Anangu om de klim níet te maken. Ik hoorde van iemand dat het aantal bezoekers dat momenteel Uluru beklimt rond de 30% ligt. Als dat cijfer eenmaal onder de 20% ligt – en daar is alles op gericht – zal het pad over de rots worden gesloten, omdat er “dan niet genoeg mensen zijn om het nog voor open te houden.”

Alleen de vier Aziaten uit onze groep besloten de rots te beklimmen, terwijl de rest uit respect besloot de 9,4 kilometer lange *base walk* eromheen te doen. Hoewel het verleidelijk blijft om de rots te beklimmen, doet de *base walk* er niet voor onder. Er waren wel bepaalde beperkingen: op sommige plaatsen mocht er niet gefotografeerd worden en we mochten het gemarkeerde pad niet verlaten. Het overtreden van die regels betekende het overtreden van de *Tjukurpa*, een term waaronder zowel wetten, geschiedenis, religie als verhalen van de Anangu vallen, legde Tony uit. Het was een veelomvattend woord, gebruikt door de mensen uit dit gebied om de fundering van hun cultuur te omschrijven.

De *Tjukurpa* wordt vaak naar het Engels vertaald als ‘Het Dromen,’ maar dat is letterlijk incorrect. Dat zou hetzelfde zijn als de verhalen uit de Bijbel of de Koran afdoen als fantasieverhaaltjes, alsof ze geen enkele waarde hebben. De verhalen uit de *Tjukurpa* verklaren hoe het landschap vorm was gegeven door de voorouders uit het creatietijdperk. Dat waren enorme beesten, die op hun reizen de omgeving creëerden waar de Anangu in konden wonen. De verhalen zijn eigendom van een stam of een persoon, en niemand mag de verhalen doorgeven – tenzij de eigenaar ervan daar toestemming voor heeft gegeven. (Inderdaad: de enige mensen in de wereld die niet het wiel hebben uitgevonden, vonden wel het copyright uit.) Hoewel verhalen over enorme dieren die een landschap schapen zonder twijfel op de blanken overkomt als een wilde droom, zijn die verhalen voor de Anangu echt. Het is deze religieuze erfenis die hen door het leven leidt; en hun bestaan verklaard.

5

Bij terugkomst in Alice Springs vroeg de Franse jongen, William, waar ik nu naartoe ging, en hoewel ik nog niet had nagedacht over de volgende bestemming, antwoordde ik: “Darwin.” Hij wees terstond naar een blond meisje met een bril en een jongen met rood haar die ook naar Darwin zouden reizen, en vroeg of ik met hun drieën een huurauto wilde delen. Ik zei ja.

Die avond, in een hostel genaamd Annie’s Place (dat ook de excursie organiseerde), zei Melanie uit Frankrijk – mager, brildrager, roker van mega-dunne shaggies, blond – tegen ons: “Dave en ik willen naar de Katherine Gorge. Die schijnt erg mooi te zijn.”

William uit Nieuw-Caledonië – mager, ongeschoren, arrogant, koppig, behoorlijk stom – zei: “Ik wil niet naar de Katherine Gorge. Ik wil direct naar Darwin om daarvandaan Australië te verlaten.”

“Maar waarom zou je de Katherine Gorge links laten liggen als we er toch voorbij komen?” vroeg Dave uit Schotland – gezet, geschoren kop, oud-uitsmijter uit Glasgow – zich af. “Laten we er gewoon een kijkje nemen.”

“Dan gaan jullie maar,” zei William, “maar ik ga er niet naar toe. Ik wil naar Litchfield National Park.”

“Dan doen we toch allebei,” suggereerde Melanie.

“Ik heb daar geen tijd voor,” volhardde William, “en Litchfield schijnt veel mooier te zijn dan de Katherine Gorge. Je kunt daar kamperen, dat maakt het ook goedkoper.”

“Ons oorspronkelijke plan was om de Greyhound naar Darwin te nemen,” zei Dave, “en voor één nacht in Katherine te stoppen.”

“Maar het is goedkoper om een huurauto te delen, naar Darwin te rijden met een bezoek aan Litchfield, en de kosten te delen.”

“Ja, maar als jij een ander plan hebt dan wij, heeft het dus geen zin,” zei Melanie, nu hoorbaar gefrustreerd.

“Oké,” besloot William. “Ik ga naar Darwin liften. Dan reis ik gratis en kunnen jullie de Greyhound nemen en jullie kloof bezoeken.” Hij keek mij aan. “Wat is jouw plan?”

Het leek me onmogelijk om met deze knaap te reizen. “De Katherine Gorge klinkt goed,” zei ik.

“Ik vind het prima,” zei Dave. “Hoe meer mensen, hoe gezelliger.”

“Dus we hebben besloten?” vroeg William.

“Het lijkt erop,” zei Melanie.

“Prima.”

William beende, zichtbaar teleurgesteld, richting het restaurant waar we over zo’n tien minuten met de hele groep zouden avondeten, en ik zei: “Nou, hij heeft me in ieder geval in contact gebracht met twee leuke mensen om mee naar Darwin te reizen.”

Dave knikte. “Zo is het.”

En dus reden we de volgende ochtend met z’n drieën per Greyhound naar Katherine. De eindeloze leegte langs de noordelijke helft van de Stuart Highway werd hier en daar onderbroken door Outback-stadjes die waren ontstaan langs de Transaustralische Telegraaflijn. De buschauffeur stopte soms om post te bezorgen bij veehouderijen; op andere plaatsen stopten we langs de snelweg om Aboriginals in of uit te laten stappen, en net als je je afvroeg waar ze in die zandbak naartoe gingen, verscheen de stofwolk van een aanstormend voertuig verderop in de *bush*.

Melanie en Dave zaten naast elkaar aan de andere kant van het gangpad. Hun relatie leek wel één van die vriendschappen tussen een jongen en een meisje die was gebaseerd op de intentie om niet verliefd op elkaar te worden; een vriendschap gebaseerd op gelijkwaardigheid, welke zou worden geruïneerd zodra één partij de handen niet boven tafel kon houden – vergelijkbaar met een neef en een nicht die samen een reis maakten. Ze hielden geen handen vast, omhelsden elkaar niet, knipoogden niet naar elkaar, kusten niet, en raakten elkaar ook

anderszins niet aan; er was geen sprake van verliefde blikken of verleidelijke glimlachen. In plaats daarvan was er slechts sprake van die vriendschap. Maar het moet ook worden gezegd dat deze observaties zeker geen betrouwbare indicatie vormden voor de toekomst van deze twee.

Zo'n tien minuten voor aankomst in Katherine haalde Melanie haar Franse versie van de *Lonehly Planet* tevoorschijn en zocht naar een hostel waar we vannacht zouden kunnen slapen.

"Er zijn er een paar," zei ze. "Zal ik eerst maar de goedkoopste bellen?"

Dave knikte. "Doe maar."

Ze pakte haar telefoon en belde het nummer uit het boek. "Hallo?" vroeg ze. "Is dit Coco's House?"

"..."

"Kan ik voor vannacht drie bedden boeken, alstublieft?"

"..."

"Zet het maar onder Melanie."

"..."

"Dank u wel." Ze hing op en wierp Dave en mij een triomfantelijke blik. "Zo. We hebben drie bedden voor vannacht."

Rond 11:30 uur reden we Katherine in, een stadje met 6.000 inwoners waar een fijne en rustige sfeer hing. Het zag er goed onderhouden uit; en je kon je een voorstelling maken van hoe ooit de paarden en koetsen domineerden in deze ruime straten met laagbouw. Maar tegelijkertijd was het een modern stadje, een plaats die alle faciliteiten bood aan mensen die honderden kilometers verderop op veehouderijen woonden; en van Katherine afhankelijk waren voor hun wekelijkse boodschappen, medische behoeften en mechanische hulp. De bus stopte bij een tankstation van BP. De chauffeur raadde iedereen aan om hier uit te stappen, omdat dit de laatste mogelijkheid was om de benen te strekken voordat de 320 kilometer lange reis naar Darwin zou aanvangen. Dave, Melanie en ik waren de enige drie blanken die hier uitstapten; de andere vier mensen waren Aboriginals. Het was voelbaar warmer in Katherine dan in Alice Springs; er was een hogere luchtvochtigheid en het

duurde niet lang voor je begon te zweten. We ontvingen onze backpacks van de chauffeur, die in de bagageruimte onder de bus was gekropen, en wandelden de kleine terminal in om te vragen naar een bus naar de Katherine Gorge. Toevallig had het busje op de Greyhound gewacht; die stond nu klaar voor vertrek. We kochten snel een retourticket voor \$25 en konden onze bagage gratis opslaan.

Katherine had haar naam gekregen van John McDouall Stuart, toen de ontdekkingsreiziger op een riviertje stuitte dat hij Katherine noemde, ‘naar de tweede dochter van veehouder James Chambers Esq,’ zoals hij in zijn dagboek noteerde. Ik realiseerde me dat de laatste drie plaatsen waar ik was geweest allemaal meisjesnamen droegen: Adelaide, Alice (Springs), Katherine. En we waren onderweg naar Darwin. Ik zei dit tegen Dave.

“Het lijkt wel een traditie onder de kolonisten,” zei ik terwijl we instapten.

“Om voornamen van meisjes te gebruiken?” vroeg hij.

“Ja. En achternamen, waar het om mannen ging. Melbourne is door koningin Victoria vernoemd naar haar minister-president en Sydney naar de minister van Binnenlandse Zaken.”

“*Aye*. Maar als Schot zijnde,” sprak Dave plechtig, “moet ik erop wijzen dat Perth in West-Australië is vernoemd naar de stad Perth in Schotland.”

“Dus het waren voornamen van meisjes, achternamen van mannen en Britse steden die als inspiratie dienden tijdens de kolonisatie van het continent.”

“Maar vergeet niet de namen die ze van de Aboriginals hebben overgenomen.”

“Zoals Uluru?”

“*Aye*. En Kata Tjuta en Watarrka.”

“Dat is wel zo, maar die namen kwamen later.”

“*Aye*, veel later... Toen ze eindelijk in de smiezen kregen dat de Aboriginals méér waren dan flora en fauna.”

Het busje vertrok met alleen ons drietjes en kwam na 22 kilometer aan bij het bezoekerscentrum van de Katherine